

SITRA

MILLAINEN  
on

Naru

jossa  
KAIKKI

RAKASTAVAT

Oppimissa



#uusikoulutus, [sitra.fi/uusi-koulutus](https://sitra.fi/uusi-koulutus)

© Sitra 2015

Maa, jossa kaikki rakastavat oppimista

ISBN 978-951-563-929-5 (nid.)

ISBN 978-951-563-928-8 (PDF) [www.sitra.fi](http://www.sitra.fi)

Julkaisua koskevat tiedustelut: [julkaisut@sitra.fi](mailto:julkaisut@sitra.fi) tai p. +358 294 618 991

Kannen kuva: Joanna Moorhouse

Paino: Erweko Oy, Helsinki 2015

# Esipuhe

Koulutus on suomalaisen yhteiskunnan ylpeyden aihe. Työelämän murros, digitalisaatio, eriarvoistuminen ja monikulttuurisuuden kasvu sekä globalisaatio haastavat kuitenkin myös koulutuskentän tulevaisuuden. Miten koulutuksella vastataan tulevaisuuden työelämän muuttuviin osaamisvaatimuksiin? Kuinka vaalimme koulutuksellista tasa-arvoa ja yhtäläisiä koulutusmahdollisuuksia kaikille yhä polarisoituvassa yhteiskunnassa? Miten koulutusta uudistetaan oppijälhtöisesti, teknologiaa hyödyntäen ja tulevaisuuteen katsoen? Tulisiko koulutusjärjestelmän perustua perinteisten oppiainejakojen sijaan ilmiölähtöisyydelle? Piileekö koulutusbisneksessä Suomen kilpailuvaltti tulevaisuudessa?

Kädessäsi on Sitran Uusi koulutus -foorumin vastaus ylläoleviin kysymyksiin. Julkaisussa tiivistyy foorumin 31 hengen näkemys siitä, miten suomalaista koulutuskenttää tulisi kehittää ja mikä tulisi olla sen visio. Foorumilla on tarkasteltu oppimista kaikilla oppiasteilla vauvasta vaariin.

Puoli vuotta kestäneen foorumin aikana käytiin lukemattomia keskusteluja, tehtiin lyhyitä kokeiluja ja väiteltiin kiivaasti suomalaisen koulutuskentän tulevaisuudesta. Foorumin työhön eivät osallistuneet ainoastaan 31 hengen ydinporukka vaan foorumilla kuultiin myös muita asiantuntijoita, haettiin inspiraatiota ekskursiolta Yhdysvalloista sekä otettiin kaikki halukkaat mukaan keskusteluun foorumin avoimen, lähes kaksituhatpäisen Facebook-ryhmän avulla.

Foorumin viesteissä ei ole pyritty luomaan kokonaiskuvaa kaikesta siitä, mitä koulutuskentän uudistamiseen kuuluu, vaan siinä on haluttu nostaa esiin teemoja, joista tulisi käydä nykyistä enemmän avointa ja kriittistä keskustelua. Tarkoitus on herättää lukijassa ajatuksia ja intohimoja, ja rohkaista avoimempaan, mutta rakentavaan dialogiin oppimisen muutoksesta – ei tyydyttää vallitsevaan ajatteluun nojaavaa yleisöä.

Tekstin on foorumin aineiston pohjalta muokannut julkaisumuotoonsa foorumin osallistuja ja toimittaja Anna-Sofia Berner. Foorumin aikana syntyi myös paljon blogeja, artikkeleita ja verkkokeskustelua, jotka löytyvät Uusi koulutus -foorumin sivuilta [www.sitra.fi/uusi-koulutus](http://www.sitra.fi/uusi-koulutus).

## ***Uusi koulutus -foorumi***

# Sisältö

Esipuhe	1
<b>Johdanto: Suomessa koulutetaan eilisen maailmaan</b>	<b>4</b>
<b>1</b> Tyhmä ei ole oikeasti tyhmä	5
<b>2</b> Numerot eivät kerro oppimisesta tarpeeksi	6
<b>3</b> Opettaja ei saa tehdä työtään yksin	7
<b>4</b> Puretaan koulu, rakennetaan kylä	8
<b>5</b> Tutkinnoilla ei ole väliä, osaamisella on	9
<b>6</b> Hankehumppa on järjetöntä	10
<b>7</b> Oikeudenmukaisuus korvaa tasa-arvon	11
<b>8</b> Teknologiassa ei ole kyse koneista vaan ihmisistä	12
<b>9</b> Koulutusta kannattaa viedä sinne, missä sitä ei ole	13
<b>10</b> Rakkautta ei voi mitata, mutta sen voi nähdä	14
Uusi koulutus -foorumin osallistujat ja mahdollistajat	15



*Visio:*

Maa, jossa kaikki  
rakastavat  
oppimista

# Johdanto

## Suomessa koulutetaan eilisen maailmaan

Ennen koulutus oli lupaus pääsystä elämässä eteenpäin, korkeammalle oksalle. Tuo lupaus on murtunut. Vaikka tekisi tunnollisesti tehtävänsä ja saisi todistuksensa, ei palkkiona automaattisesti ole vakituista työpaikkaa ja sen mahdollistamaa hyvää elämää. Kun koululainen penää, että mitä hyötyä tästä muka on ja miks mun pitää opetella tää, hänelle on aiempaa vaikeampi vastata.

Kuilu muun elämän ja koulutuksen välillä on aiempaa suurempi, koska maailma on muuttunut koulutusjärjestelmää nopeammin. Tiedon määrä ja saatavuus on räjähtänyt, ammatteja syntyy ja kuolee entistä nopeammin, oppimista tapahtuu kaikkialla. Voi olla, että ihmiselle on enemmän hyötyä vapaa-ajalla pelatusta kännyk-käpelistä kuin äidinkielen sijamuotojen opettelusta.

Muutokseksi ei riitä, että vähän viilataan tuntijakoa lisäämällä matematiikkaa tai poistamalla uskontoa. Oppimisessa pitää siirtyä käsittelemään kokonaisuuksia ja kysymyksiä, joihin ei ole olemassa oikeita tai valmiita vastauksia. Opettajan ei pidä kertoa, kuka oli Kekkonen, vaan ohjata oppijaa ottamaan itse selvää. Koulutuksen tavoite ei voi enää olla, että tieto kulkee päässä. Jo nyt se kulkee liki jokaisen taskussa. Tietoa on opittava arvioimaan, tulkitsemaan ja käyttämään.

Tieto ja oppiminen eivät ole entiseen tapaan sidoksissa kouluihin ja oppilaitoksiin. Englantia ei opita sanalistoja tankkaamalla, vaan käyttämällä kieltä verkkopeleissä tai lukemalla fantasiakirjoja. Jos koulutus ei muutu, se on vaarassa muuttua epäolennaiseksi, muusta yhteiskunnasta irrallaan leijuvaksi instituutioksi. Se olisi tuhlausta.

Me vaadimme, että koulutus ei vain sopeudu muutokseen vaan myös tekee muutosta. Kasvattaa rohkeita, myötätuntoisia ja ajattelevia kansalaisia, jotka kantavat vastuuta itsestään ja muista. Ihmisiä, jotka ovat uteliaita, osaavat ottaa selvää asioista ja arvioida kohtaamansa tiedon luotettavuutta. Ihmisiä, jotka sietävät epävarmuutta, uskaltavat toteuttaa ideoitaan ja rikkoa tarvittaessa sääntöjäkin.

Sillä ei ole niin väliä, muistaako Pohjanmaan joet, tunnistaako piharatamon tai osaako kirjoittaa kauniisti käsin. Sillä on, että janoaa oppia uutta. Haluamme Suomesta maan, jossa kaikki rakastavat oppimista.

**Olemme pitkään ratsastaneet Pisa-hysterialla ja uskotelleet, että meidän koulumme on hyvä. Meillä on hirveän hyvä koulu eilistä varten. Se ei ole tätä päivää eikä tulevaisuutta varten.**

**Jyväskylän opettajankoulutuksen johtaja Tiina Silander**

### UUSI KOULUTUS -FOORUMI

Uusi koulutus -foorumi on osa Sitran koulutustoimintaa, jonka tavoitteena on vahvistaa suomalaisten päättäjien ja muutoksentekijöiden kykyä tarttua yhdessä tulevaisuuden kannalta keskeisiin yhteiskunnallisiin haasteisiin ja mahdollisuuksiin. Elinvoima-foorumit, joiden sarjaan Uusi koulutus -foorumikin kuuluu, kokoavat yhteen poikkiyhteiskunnallisen joukon yhteiskunnan vaikuttajia ruohonjuuritason tekijöistä poliittisiin päättäjiin. He oppivat toisiltaan ja etsivät rohkeita ratkaisuja siihen, millaisia rakenteellisia ja kulttuurisia muutoksia Suomessa on tehtävä. Foorumien tuloksena syntyy käytännön kokeiluja ja tekemistä, joiden avulla pyritään ratkaisemaan foorumissa tunnistettuja yhteiskunnallisia ongelmia. Uusi koulutus -foorumi toteutettiin ajanjaksolla joulukuu 2014 – kesäkuu 2015.

# 1

## Tyhmä ei ole oikeasti tyhmä

Olitko hyvä koulussa? Niin meillä on tapana kysyä toisiltamme. Kysymys kertoo paljon. Elämme siis maailmassa, jossa toiset ovat hyviä koulussa ja toiset ovat huonoja koulussa.

Me näemme tämän päinvastoin: koulu on huono toisille. Se on aikoinaan luotu valikoimaan ihmisiä erilaisiin tehtäviin ja rooleihin yhteiskunnassa. 2010-luvulla koulu tunnistaa parhaiten akateemiset taidot. Muut saavat tuntea olevansa tyhmiä. Se on iso asia. Saada joka päivä suorasti tai epäsuorasti kuulla, että et ole ihan fiksu, et osannut tuotakaan eikä tämäkään onnistunut. Millaiseen elämään tällainen koulutus johdattaa?

Oikeasti tyhmä onkin koulu, joka ei näe ihmisten erilaisia vahvuuksia ja taitoja. Käsillä tekeminen, sosiaaliset taidot, erilaiset intohimot ja kiinnostuksenkohteet ovat koulun mielestä toissijaisia. Lopulta juuri ne taidot voivat olla oppijan tulevaisuuden kannalta olennaisia. Suomessa on kymmeniä tuhansia nuoria, jotka ovat syrjässä koulutuksesta ja työelämästä. He ovat ihmisiä, joiden vahvuuksia ja taitoja ei ole tunnistettu.

Opetussuunnitelma suosittelee jo nyt laaja-alaisen osaamisen tunnistamista. Se on hyvä suositus, joka pitää ottaa käyttöön kaikilla oppiasteilla. Haluamme, että jokainen peruskoulunsa päättävä nuori tietää, missä hän on hyvä ja osaa myös reippaasti kertoa sen muille. Kun tunnemme vahvuutemme, uskallamme myös kehittää heikkouksiamme – siis tehdä asioita, jotka ovat meille vaikeita.

Kysymme yhä lapsilta ja nuorilta, mikä on heidän lempiaineensa, vaikka maailmaa ei voi rajata oppiaineiden sisälle. Oppimisen lähtökohtana ei pitäisi enää olla pikkutarkasti määritelty yleissivistys, vaan jokaisen omat kiinnostuksenkohteet. Tämä ei tarkoita vain kivojen asioiden parissa puuhastelua. Lapset ovat lähtökohtaisesti kiinnostuneita maailmasta, ja koulutuksen pitäisi varjella tätä uteliaisuutta. Ilmiöpohjainen oppiminen on yksi väline tähän. Siinä asioita katsotaan todellisuuden eikä lukujärjestyksen ehdoilla.

Lopulta koulutuksen pitäisi opettaa vain yhtä asiaa: oppimista. Kiihkeän muutoksen maailmassa on jatkuvasti opittava uusia asioita. Jos uskomme olevamme tyhmiä, se on vaikeaa.

### MITEN ETEENPÄIN?

- Koulun tärkein tehtävä on tunnistaa oppijoiden vahvuudet ja kehittää oppimaan oppimisen taitoja.
- Käsillä tekeminen, sosiaaliset taidot ja omat kiinnostuksen kohteet on nostettava nykyistä suurempaan rooliin.
- Ilmiöpohjaisuus ja projektioppiminen on otettava käyttöön laajasti kaikilla oppiasteilla.

**Oppiminen ei ole parsakaalia, joka pitää kuorruttaa suklaalla, jotta se menisi paremmin alas. Oppiminen on mieletön kolmen tähden Michelin-ateria.**

**Filosofi Lauri Järvilehto**

### KOKEILUJA

Oulussa Ritaharjun koulussa toimintakulttuuria on systemaattisesti johdettu kohti avointa yhteistyötä. Ritaharjussa opettajat yhdessä ideoivat toimintamalleja, joita kokeillaan nopeasti. Kevään 2015 aikana Ritaharjussa järjestettiin koko yläkoulun yhteinen **ilmiöpohjaisen oppimisen viikko**, jonka aikana niin luokka- kuin ainerajat rikottiin.

**Unelmaklubi-kokeilun** ajatuksena on tuoda esiin opiskelijoiden vahvuuksia ja sitä kautta helpottaa omien unelmiensa tunnistamista ja löytää inspiraatiota niistä myös tulevalle uralle. Kokeilu toteutettiin Helsingin yliopiston opiskelijoiden kanssa kahtena työpajana.

# 2

## Numerot eivät kerro oppimisesta tarpeeksi

Nykyinen arviointi ohjaa usein tavoittelemaan numeroita oppimisen sijaan. Lukio on tästä hyvä esimerkki. Moni abiturientti kirjoittaa ylioppilaskirjoituksissa aineita, jotka ovat helppoja ja joissa he ovat hyviä.

Arviointi pitää muuttaa yksilölliseksi ja jatkuvaksi palautteeksi kaikilla oppiasteilla. Sen pitää kertoa yksilön henkilökohtaiseksi kehityksestä eikä niinkään siitä, miten hän vertautuu muihin. Nyt oppimiselle on määritelty minimitaso, mutta myös maksimitaso. Mihin kymppin oppilas voi edetä?

Uuteen arviointiin otetaan mallia videopeleistä. Sen pitää muodostua osaamisen tasoista. Kun osaat vaaditun asian, voit siirtyä seuraavalle tasolle. Nykyjärjestelmä mahdollistaa tasolta toiselle etenemisen, vaikka mitään ei olisi opittu. Kun oppilas saa kuutosen, hän saa jatkaa eteenpäin, vaikka olisi oppinut vain puolet vaaditusta. Samaan aikaan osa joutuu junnaamaan tasolla, jonka on jo läpäissyt. Ennen jätettiin luokalle, me haluamme eron jyrkistä luokkarajoista.

Oppilaitosten on myös opittava tunnistamaan ja tunnustamaan muitakin kuin akateemisia taitoja myös arvioinnissa. Jokaisen opettajan tulisi löytää jokin asia, jossa oppilas on kymppin arvoinen. Arvioinnissa pitäisi voida kuulla muitakin kuin opettajia, esimerkiksi harrastusten valmentajia. Samaan tapaan ammatillisessa koulutuksessa kuullaan jo nyt työnantajia.

Verkkoyliopisto Khan Academyn perustaja Salman Khanin mielestä tulevaisuuden todistuksen pitäisi sisältää portfolio asioista, jotka oppija on tehnyt. Olivat ne sitten hänen rakentamiaan robotteja, maalaamia tauluja tai koodaamia ohjelmistoja. Lisäksi todistus sisältäisi vertaisten ja yhteisön arvioin siitä, minkälainen ihminen on johtajana, viestijänä ja empatiakyvyiltään. Nämä asiat kiinnostavat esimerkiksi työnantajat jo nyt, mutta niille ei ole annettu muodollista asemaa.

Arvioinnin muuttuminen muuttaa myös valikoitumista jatkokoulutukseen. Keskiarvo ei saisi estää ketään jatkamasta opintojaan peruskoulun jälkeen. Erilaiset taidot pitää huomioida jatko-opintomahdollisuuksissa nykyistä paremmin. Toisen asteen koulutukseen, ja erityisesti ammatilliseen koulutukseen, haluamme nykyistä enemmän näyttökokeita ja haastatteluja pääsykokeiden ja keskiarvovalinnan rinnalle.

Korkeakoulujen pääsykokeita pitää karsia. Nykyinen pääsykoejärjestelmä on massiivinen ja hukkaa aikaa sekä resursseja. Jokainen koulutusohjelma ei tarvitse omaa valintakoetta, vaan korkeakoulut voisivat valita opiskelijat nykyistä laajempiin kokonaisuuksiin. Tärkeintä on osoittaa motivaatio ja se, että osaa opiskella ja oppia.

### MITEN ETEENPÄIN?

- Numeroarvioinnista on siirryttävä osaamisperustaiseen arviointiin.
- Näyttökokeita on lisättävä oppimisen arviointiin ja pääsykokeisiin.
- Korkeakoulujen nykyistä pääsykoejärjestelmää on uudistettava.

**”Käsistään taitava ei ikinä pääse opiskelemaan omaa alaansa, ellemmme lopeta todistusten keskiarvojen tuijottamista. Jos haluan fantastisen puuveeneen, onko väliä, jos veneen tekijällä oli äidinkieli 6 ja ympäristöoppi 5?”**

**Luokanopettaja  
Maarit Korhonen**

### KUN ARVIOINTI OTTAA VALLAN

Maaillalla suuntaus kulkee kohti yhä yksityiskohtaisempaa oppimisen arviointia. Esimerkiksi Yhdysvalloissa perusasteen koulutuksen standardit herättävät turhautumista ja huolta siitä, arvioidaanko oppimista oikein. Vaikka paine vertailtavuuteen lisääntyy, suomalaisen koulutusjärjestelmän on pidettävä kiinni osaamisperustaisesta arvioinnin tärkeydestä.



# 3

## Opettaja ei saa tehdä työtään yksin

Jos opettajien työ ei muutu, koulutus ei muutu. Itsenäinen, motivoitunut ja korkeasti koulutettu opettaja on Pisa-Suomen sankari. Suomalaisilla opettajilla on suuri autonomia ja valta päättää, mitä ja miten he opettavat. Osa opettajista haluaa kiihkeästi oppia uutta. He kehittävät opetusta ja oppimista rohkeasti. Mutta opettajien autonomia mahdollistaa myös sen, että luokan oven voi sulkea ja jatkaa niin kuin maailmassa mikään ei olisi muuttunut. Se mahdollistaa suuret erot koulujen ja luokkien välillä. Toiset opettajat käyttävät teknologiaa, kokeilevat uusia arviointitapoja ja luopuvat pulpeteista. Toiset tarrautuvat vanhaan.

Oppilaitoksissa elää yhä usein hierarkkinen kulttuuri, jossa oppijat ovat opettajien alapuolella ja opettaja rehtorin alapuolella. Tämän pitää muuttua. Opettaja on tulevaisuudessa entistä enemmän valmentaja, jonka tehtävä on auttaa jokaista oppijaa löytämään oma tiensä.

Opettajien tulisi tehdä työtään tiimeissä. Opettaa yhdessä ja yhdistää osaamistaan ilmiöiden opiskelussa. Tätä pitäisi kehittää entistä systemaattisemmin. Rehtorien roolin on muututtava hallintojohtajista pedagogisiksi ja henkilöstöjohtajiksi. Tähän on hyvä mahdollisuus nyt, kun suuri osa Suomen rehtoreista eläköityy lähivuosina.

Työ on koko ajan vähemmän riippuvaista ajasta ja paikasta. Hyvä työyhteisö on sellainen, jossa ei tuijoteta työtuntien määrää, vaan sitä mitä saadaan aikaiseksi. Tämä koskee myös opettajia. Muutos vaatii opettajien työajan kehittämistä nykyisestä. Opettajien ammattijärjestö OAJ:n mukaan suurin osa opettajista haluaa kehittää uusia työaikamalleja, jotka edistävät opetuksen ja oppimisen kehittämistä. Jo nyt opettajien vuosityöaikaa kehitetään kaikilla opetusalan sektoreilla. Tätä on jatkettava.

Kun ikä- ja oppiainerajat murtuvat kouluissa, opettajien on tehtävä aiempaa enemmän yhteistyötä. Koulutusjärjestelmän monet jäykkyudet ovat peräisin opettajankoulutuksesta ja opettajien toimenkuvasta. Minkä vuoksi opettaja saa sitä vähemmän palkkaa, mitä nuorempia lapsia hän opettaa? Miksi järjestelmä ei tue verkostomaista työskentelyä? Nykyinen aineenopettajajärjestelmä estää siirtymistä ilmiö- ja projektioppimiseen, koska jokainen suojelee omaa oppiainettaan. Meidän mielestämme kaikkien oppilaitosten tulisi olla yhtä joustavia kuin päiväkotien. Opettajien on voitava tarpeen mukaan opettaa ryhmiään ristiin ja yhdessä ja ottaa mukaan myös muiden alojen ammattilaisia.

Opettajankoulutusta tulee uudistaa vastaamaan paremmin sekä digitalisaation että kansainvälisyyden vaatimuksia. Jokaisen opettajan pitäisi saada kehityssuunnitelma, jota työnantajan tulee tukea. Nyt opettajien täydennyskoulutus jämähtää siihen, että sijaisen palkkaaminen tulee kalliiksi. Jos jonkun, niin opettajan tulee olla uuden aallonharjalla ja ennakoita tulevaisuutta.

**“Uudella tavalla voivat työskennellä vain opettajat, jotka eivät välitä säännöistä.”**

**Professori Teemu Leinonen**

### MITEN ETEENPÄIN?

- Yksin tekemisestä on siirryttävä tiimityöhön ja jakamisen kulttuuriin.
- Opettajien työaikaa pitää kehittää nykyistä joustavammaksi.
- Opettajien täydennyskoulutuksen on ennakoitava tulevaisuutta.

### KOKEILU

Miten koulujen kehittämisestä kiinnostuneille opettajille voitaisiin tarjota tilaa, työkaluja ja mahdollisuuksia kehittää koulua sisältäpäin? **Koulun kehittäjäopettajat -kokeilussa** neljä luokanopettajaa lähti kokeilemaan, millainen kehittäjäopettajamalli Suomessa voisi toimia. Toimivia malleja on monia ja ne ovat sidoksissa koulujen ja kuntien kokoon ja kehittämistarpeisiin. Kehittämiskohteiksi nousivat muun muassa erilaisten koordinoititehtävien lukeminen osaksi opetusvelvollisuutta, yhteisopettajuus, yhteissuunnittelu-työajan käytön tarkastelu ja tehtävien vaatavuuden arvioitukriteerien tarkistaminen.

# 4

## Puretaan koulu, rakennetaan kylä

**“Maker-kulttuuri ja Suomen peliteollisuuden tarina kertovat, että jos virallinen systeemi ei toimi, oppinsa voi hakea sen ulkopuolelta.”**

**Wärkfestin perustaja  
Nappu Stenros**

Vasta 1800-luvun puolivälin jälkeen Suomen maaseudulle ja kaupunkeihin alettiin rakentaa kouluille omia rakennuksia. Me haluamme niistä taas pois. Koulujen tulee olla kiinni muussa yhteiskunnassa myös tiloina. Uusien oppilaitosten rakentamisen sijaan pitäisi rakentaa oppimiskyliä, jotka ovat tiiviissä vuorovaikutuksessa ympäröivän maailman kanssa.

Inspiraatiota voi hakea maker-kulttuurista, jossa itse värkkäämällä opitaan ratkomaan ongelmia yhdessä luovana verkostona. Kaikki tieto on jo internetissä. Fyysisissä tiloissa sitä sovelletaan yhdessä ja kehitetään eteenpäin. Oppilaitosten ja muun maailman välisen seinän on muuttuva huokoiseksi niin, että ajatukset ja taidot siirtyvät koko ajan niiden välillä. Samalla oppijat pääsevät toimimaan aktiivisina yhteiskunnan jäseninä ja kansalaisina.

Haluamme, että oppimiskylissä toimii oppilaitosten lisäksi yrityksiä, yhteisöjä ja järjestöjä. Oppijat pääsevät kokeilemaan oppimiaan tietoja ja taitoja helposti käytännössä, kun samassa rakennuksessa tai pihapiirissä koulun kanssa toimii vaikkapa autokorjaamo, ajatushautomo ja vanhainkoti. Joissakin oppimiskylissä olisivat läsnä myös yliopistot. Eri-ikäiset ja -taustaiset ihmiset kohtaisivat kylissä toisiaan. Oppimiskylissä myös sosiaali- ja sivistyspalvelut työskentelevät yhdessä.

Alkaneen hallituskauden aikana koulujen korjaus- ja uudisrakentamiseen kohdennettuja varoja tulisi ohjata oppimiskylien rakentamiseen. Rakennuskustannuksista kantaisivat vastuunsa myös kylissä toimivat yhteistyökumppanit. Kylien rakentamista pitää tukea myös kaavoituspolitiikalla.

Oppimiskylän ajatuksen voi tuoda myös olemassa oleviin rakennuksiin. Niistä on lähdettävä entistä useammin ulos ja rajoja niiden sisällä on kaadettava. Kouluista pitää tulla naapuruston keskuksia. Oppiminen ei ole sidottu ikään, ryhmään eikä paikkaan. Arkkitehtuuri voi auttaa luomaan ajattelun muutosta. Oululaisessa Ritaharjun koulussa on lisärakennus, jossa ei ole lainkaan käytäviä – miten se muuttaa oppimista? Nurmijärven yhteiskoulun lukiolaiset päättivät kokeilla ruokalan ottamista hiljaiseen opiskelukäyttöön.

Muutos vaatii myös käytännöllisiä poliittisia päätöksiä. Helsingiläinen luokanopettaja iloitsi äskettäin kaupunginhallituksen suosituksesta tarjota koululaisryhmille päivisin maksuttomat matkat joukkoliikenteessä. Nykyään lähiökoulun luokalla on varaa matkustaa metrolla edestakaisin kolme kertaa lukuvuoden aikana.

### KOKEILU

Pielavedellä järjestetyn

**Wärkkee-päivän** tavoitteena oli juurruttaa maker-kulttuuria Suomeen. Tällaiset tee-se-itse-tapahtumat ja -tilat keräävät maailmalla yhteen rakentamisesta, kädentaidoista, tieteestä, uudesta teknologiasta ja taiteesta kiinnostuneita ihmisiä, jotka ovat innostuneita oivallusten ja taitojen jakamisesta muille. Maker-tilat ja tapahtumat tekevät näkyväksi osaamisen, joka muuten jäisi piiloon autotalleihin, pajoihin tai piireihin.

### MITEN ETEENPÄIN?

- Oppimisympäristöjen on avauduttava voimakkaammin ympäröivään yhteiskuntaan ja yhteisöön.
- Maker-kulttuuria ja tekemällä oppimista on levitettävä suomalaiselle koulutuskentälle.
- Korjaus- ja uudisrakentamiseen kohdennettuja varoja on ohjattava oppimiskylien rakentamiseen.
- Tiedonkulkua on parannettava koulun ja sosiaaliviranomaisten välillä.

# 5

## Tutkinnoilla ei ole väliä, osaamisella on

Suomessa on yli 300 000 työtöntä. 1,4 miljoonaa yli 15-vuotiasta suomalaista ei ole suorittanut kuin oppivelvollisuuden. Tähän joukkoon mahtuu valtavasti hyödynnettäviä inhimillisiä voimavaroja. Toisaalta yliopistoista, koulutusputken päästä, valmistuu maistereita, jotka kokevat tehneensä kaiken oikein ja joiden tulevaisuus on silti epävarma. Joku kouluttamaton tai koulunsa kesken jättänyt voi mennä ohi pelkällä itse oppimallaan osaamisella ja persoonallaan.

Samaan aikaan, kun osaaminen on entistä tärkeämpää, tutkintojen ja muodollisen koulutuksen arvo on murenemassa. Tutkinnot toimivat teollisen aikakauden maailmassa, jossa osaaminen oli helposti pilkottavissa siisteihin luokkiin. Taitojen ja tietojen tunnistaminen oli yhteismitallista ja yksinkertaisempaa kuin nyt. Siistien osaamislokeroiden sijaan nyt tarvitaan kykyä ylittää tieteenalojen välisiä rajoja ja oppia jatkuvasti uusia taitoja.

Koulutuksen rahoitusta leikataan, vaikka koulutus tuottaa arvoa sekä yksilölle että yhteiskunnalle. Tässä on ristiriita. Koulutuspolitiikka on myös muuttunut entistä vaikeammaksi. Miten voimme tietää, mitä taitoja ja tietoja tulevaisuudessa tarvitaan?

Vielä 2000-luvun alussa Suomeen haluttiin lisää Nokia-insinöörejä ja paperimiehiä. Väärin ennakoitu. Ennustetaan, että lukuisat ammatit kuolevat ja uusia syntyy kiihtyvällä nopeudella. Niinpä koulutuspoliittiset päätökset vanhenevat nopeasti. Edes yliopistotutkinto ei takaa kenellekään työpaikkaa. Korkeakoulujen tulisi seurata opiskelijoiden työllistymistä valmistumisen sijaan. Suomalaisen peruskoulun lähettilään Pasi Sahlbergin mukaan tulevaisuuden tärkein työelämätaito on jokaisen kyky luoda itselleen työ.

Oppimista tapahtuu paitsi koko elämän pituudelta myös koko sen leveydeltä: vuodesta toiseen ja vuorokauden ympäri. Muodollinen koulutus on vain pieni suikale siitä kaikesta, mitä opimme. Ihmisillä tulee olla entistä joustavampia mahdollisuuksia hakeutua uusiin ammatteihin ja täydentää osaamistaan. Kaiken koulutuksen ei tule johtaa tutkintoon, vaan esimerkiksi vapaan sivistystyön ja verkko-opintojen arvo tulisi tunnustaa nykyistä selvemmin. Raja-aitoja eri opinahjojen, kuten lukion ja ammattikoulun, välillä voidaan rohkeasti purkaa. Tärkeää ei ole se, missä on opiskeltu, vaan mitä on opittu.

### MITEN ETEENPÄIN?

- Kapeista tutkinnoista tulisi korkeakouluissa siirtyä kohti nykyistä laajempia opintopaletteja.
- Koulutusputken sijaan tarvitaan joustavia ja yksilöllisiä opintopolkuja.
- Harrastuneisuuden ja osaamisen näkyväksi tekemiseen on löydettävä uusia ratkaisuja.

### IDEA

**Digitaaliset osaamismerkit** ovat tapa tehdä osaaminen näkyväksi kaikkialta. Ajatuksena on, että oppiminen ei rajoitu vain oppilaitokseen tai edes kotikuntaan vaan oppeja voi etsiä maailmanlaajuisesti verkossa ja osaamismerkki voidaan myöntää toiselta puolelta maapalloa vertaisoppimisen periaatteella. Suomessa osaamismerkejä voi antaa ja ansaita esimerkiksi [www.oppiminenonline.com](http://www.oppiminenonline.com) sivustolla.

***“Elämme maailmassa, jossa ammattitaito on yhä enemmän kiinni omasta harrastuneisuudesta. Oman osaamisen ylläpito perustuu oman alan intohimoiseen seuraamiseen ja uusien kykyjen omaksumiseen ennen kuin oppilaitos tai työnantaja on niistä kuullutkaan.”***

***Neogamesin politiikka-analyttikko Jari-Pekka Kaleva***

# 6

## Hankehumppa on järjetöntä

**”Kun perustoiminnasta säästetään kymmenen yksikköä, niistä viisi palautuu viitenä eri hankkeena. Siitä seuraa viisi hakemusta, viisi päätöstä, viiden projektin seuranta ja raportointi.”**

**Valtiosihteri Esa Suominen**

### MITEN ETEENPÄIN?

- Hankkeista on siirrytään kokeiluihin ja kansalliseen vaikuttavuuteen – hankeraha kannattaa kanavoida perustoiminnan uudistamiseen.
- Näyttöön ja tutkimukseen perustuvaa päätöksentekoa on lisättävä koulutus päätöksissä.
- Opetushallitukseen on perustettava Tämä toimii -keskus.

### KOKEILU

**Education Model Canvas** on työkalu, joka auttaa uusien opetusnovaatioiden suunnittelussa. Canvas on visuaalinen kartta, joka auttaa kysymään oikeat kysymykset ja luomaan näin syvällisempää ymmärrystä suunnitella olevasta mallista. Työkalun tarkoituksen on auttaa kehittäjiä tekemään ideoista ja hankkeista näkyviä, kysyä oikeat kysymykset ja löytää oikeat yhteistyötahot. Canvas löytyy osoitteesta: <http://www.sitra.fi/hankkeet/uuden-koulutuksen-kokeilut>

Suomalaisissa kunnissa kirjoitetaan vuosittain vähintään 3 000 koulutukseen liittyvää hankehakemusta. Niiden käsittely vaatii pelkästään Opetushallituksessa noin kolmenkymmenen ihmisen vuoden työajan. Kunnissa on töissä ihmisiä, joiden ainoa tehtävä on hankerahoituksen metsästys.

Kaikki huomio on hakemuksissa. Kukaan ei ehdi seuraamaan, mitä hankkeista seuraa ja mitä niistä on opittu. Nyt ne usein elättävät vanhaa toimintaa sen sijaan, että loisivat uutta. Hankemaailmassa epäonnistumisetkin raportoidaan parhain päin. Tieto toimivista ja toimimattomista ideoista ei lisääny. Hyviäkin ideoita syntyy jatkuvasti, mutta ne eivät leviä. Silti hankkeisiin kuluu julkista rahaa vuosittain yli 200 miljoonaa euroa.

Meidän mielestämme tässä ei ole mitään tolkkua. Sen sijaan, että rahaa jaetaan yli tuhannelle hankkeelle vuodessa, sitä pitäisi antaa kahdellekymmenelle hankkeelle. Näiden tulee olla sellaisia, jotka pyrkivät muuttamaan koulutusta ja oppimista syvällisesti ja osoittamaan tulokset kaikille koulutusjärjestelmän toimijoille. Miten rikotaan ikään perustuva ryhmäjako? Mitä, jos oppijat saisivat itse päättää, mitä opiskelevat? Millainen olisi lukio, jos se luotaisiin nyt tyhjästä?

Hankkeisiin tulee ottaa mukaan tutkijoita, järjestöjä ja yrityksiä. Tulokset pitää analysoida perusteellisesti. Myös epäonnistumisista on kerrottava avoimesti. Kaikki uudet ideat eivät ole hyviä tai niiden toteutus voi mennä metsään. Kun on kerran epäonnistuttu, seuraavalla kerralla osataan välttää samat hetket.

Koulutukseen tarvitaan näyttöön ja tutkimukseen perustuvaa päätöksentekoa. Se on erityisen tärkeää maassa, jossa 70 prosenttia kuntapäätäjistä on yli 55-vuotiaita. He eivät ole itse käyneet peruskoulua eikä heillä ole tällä hetkellä omia lapsia perusopetuksessa. Päätökset eivät voi pohjautua mutuun ja vanhoihin mielikuviin siitä, mikä on hyvää koulutusta.

Pieniä summia on voitava jakaa kokonaan ilman byrokratiaa. Niitä voivat ideoilleen pyytää sekä opettajat, rehtorit että oppijat. Tämä auttaa luomaan ketterää kokeilukulttuuria, jossa ryhdytään suunnittelun sijaan suoraan tekoihin. Kukaan vain voi olla kokeilija, ja muutos voi alkaa myös lapsista. Kokeillessaan he oppivat vaikuttamaan omaan elämäänsä ja ottamaan vastuuta ympäristöstään.

Rehtorintutkinnon suorittaneista luodaan verkosto, jossa jaetaan osaamista ja ideoita. Opetushallitukseen haluamme Britannian What Works -keskuksen mallin mukaisen Tämä toimii -keskuksen. Sen tehtävänä on levittää hyväksi todistettuja, testattuja käytäntöjä.

# 7

## Oikeudenmukaisuus korvaa tasa-arvon

Tasa-arvo on suomalaisen koulutuksen tärkeimpiä arvoja – ellei tärkein. Kukaan ei kyseenalaista sitä, että kaikilla on oltava mahdollisuus oppia, kouluttautua ja päästä elämässä eteenpäin. Silti elämme maassa, jossa itäsuomalaiset pojat ovat Pisatulosten mukaan lukutaidossa kaksi vuotta jäljessä Pohjois-Suomen tyttöjä.

Myös erot kaupunkien sisällä ovat kasvaneet. Tutkija Venla Berneliuksen mukaan naapurustojen väliset erot Helsingin sisällä ovat suurempia kuin erot eri kuntien välillä. Pääkaupungin heikoin oppilasalue alittaa maan heikoimmat kunnat useilla mittareilla. Koulujen välinen eriytyminen oppilaiden osaamisessa on kasvanut jatkuvasti 1990-luvulta asti. Saman kaupungin eri kouluissa oppimistulokset eroavat suuresti – tasa-arvon ihanteesta huolimatta.

**“Jotta Suomi menestyisi tulevaisuudessa, meidän tulee tunnistaa jokaisen nuoren lahjakkuus ja auttaa kehittämään sitä. Jokaisessa nyt ostarilla tyhjänpanttina pyörivässä jätkässä on hurja potentiaali.”**

### ***Muutosvoima-valmennusohjelman perustaja Aleksej Fedotov***

Silti Suomessa koulujen eriytyminen hyväksi ja huonoiksi on vasta alussa. Ruotsissa alueellinen eriytyminen alkoi aiemmin eikä sen vaaroihin herätty ajoissa. Naapurimaa on meille hyvä huono esimerkki. Aktiivisella politiikalla voimme yhä vaikuttaa kehityksen suuntaan. Haastavien alueiden koulut voivat olla koko maan innovatiivisimpia. Heikompien oppimistulosten kouluissa on huutava tarve uusille toimintatavoille. Mallia voi ottaa esimerkiksi Turusta, missä uusia opettajia koulutetaan Varissuolla. Siis lähiössä, jossa vieraskielisten osuus on suurempi kuin missään muualla Suomessa.

Maksuton koulutus ei yksin takaa kaikille samanlaisia mahdollisuuksia. Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan julkaisussa Suomen sata uutta mahdollisuutta todetaan, että nykymuotoisessa opetuksessa opettajalla on hyvin vähän yksilöllistä aikaa kullekin oppilaalle, eikä oppilailla ole mahdollisuutta valita itselleen sopivia oppimistapoja. Tasa-arvon ei pidä tarkoittaa kaikille samaa. Koulutuksen pitää yksilöllistyä ja moninaistua.

Oppijat edustavat eri taustoja ja kansallisuuksia. Heillä on erilaisia kiinnostuksen kohteita. Tasa-arvon sijaan pitäisi puhua oikeudenmukaisuudesta. Jäykän koulutusjärjestelmän pitää taipua näkemään oppijat yksilöinä eikä massana. Oppimiseen vaikuttaa se, asuuko kaupungissa vai maalla, köyhässä lähiössä vai vauraalla omakotialueella. Sekä tietenkin se, mitä kieltä puhuu äidinkielenään. Nämä erot pitää tunnistaa ja räätälöidä koulutusta, pedagogiikkaa ja oppimateriaaleja niiden mukaan. Koulun pitää auttaa oppijoita näkemään mahdollisuuksia ja luomaan yhteyksiä näiden oman elämänpiiriin ulkopuolelle. Mahdollisuus innostavaan oppimiseen ei saa olla riippuvainen postinumerosta. Lähikoulun on oltava hyvä koulu.

### **MITEN ETEENPÄIN?**

- Eriytymiskehitystä vastaan on taisteltava myös jatkossa – aktiivisella politiikalla lähikoulut voidaan säilyttää laadukkaina.
- Tasa-arvosta on siirryttävä oikeudenmukaisuuteen ja yhdestä mallista yksilöllisiin ratkaisuihin.



# Teknologiassa ei ole kyse koneista vaan ihmisistä

**“Kaikki, mikä voi digitalisoitua, digitalisoituu. Miten käy koulun?”**

**Rektorin kehitysjohtaja Sami Honkonen**

## KOKEILUJA

**Opetalks.com** on matalan kynnyksen tapa jakaa oppimisen parhaita käytäntöjä. Tarkoituksena on edistää jakamisen kulttuuria ja levittää parhaat käytännöt kaikkien saataville.

**Education Innovation Hackathon** toi opetuksen, koodaamisen ja liiketoiminnan asiantuntijat kahdeksi päiväksi yhteen kehittämään uusia oppimisen ja opetuksen ratkaisuja. Kokeilu järjestettiin Oulun Ammattikorkeakoulun kanssa ja lopputuloksena nähtiin esimerkiksi nappi, joka helpottaa vertaisoppimista luokassa.

## MITEN ETEENPÄIN?

- Teknologiakehittäjien ja pedagogien yhteistyötä on lisättävä.
- Digitaalisten oppimateriaalien käyttöönottoa on nopeutettava.
- Omaan oppimista koskevan datan hyödyntämistä on edistettävä.
- Etäopetusta on lisättävä systemaattisesti esimerkiksi viemällä lukion kurseja enemmän verkkoon.

Suomen kouluissa käytetään vähiten tietotekniikkaa Euroopassa. Liki kolmannes oppilaista ei käytä tietokonetta koskaan tai juuri koskaan koulussa. Ja digitalisaatio on vasta alkamassa, ei hidastumassa. Digitaaliset palvelut muuttuvat vielä yhä arkipäiväisiksi kuin sähkö ja vesi.

Koulunsa aloittavat lapset ovat työelämässä yhä vuonna 2070. Heidän on opittava käyttämään teknologiaa yhä sujuvasti kuin jalkakäytäviä, pistorasioita ja vesihanaa. Netin kansalaistaidot, medialuku ja -kirjoitustaito sekä tietoturvataidot ovat välttämättömiä. Pelkkä teknologian tuominen kouluihin ei riitä. Ei ole kyse siitä, onko oppilaille tabletit kirjojen sijaan ja opettajalla videotykki piirtoheittimen sijaan, vaan siitä, mitä niillä tehdään. Teknologiaa pitää käyttää toiminnan ja oppimisen muuttamiseen. Laitteiden sijaan on kyse pedagogiikasta. Tarvitsemme hauskan oppimisen vallankumouksen.

Enää ei tarvita massiivisia valtion tai kuntien johtamia ohjelmistohankkeita. Pitää vain päästää oppijat internetiin ja pitää huolta siitä, että siellä on myös suomeksi loistavia oppisisältöjä. Pedagogien tehtävä on tehdä, löytää ja käyttää sellaisia. Tarjontaa on paljon enemmän kuin silloin, kun piti valita vain muutamasta kirjasarjasta. Se on huikea mahdollisuus. Kun uusia oppimateriaaleja kehitetään, pedagogien ja teknologian kehittäjien pitää tehdä saumatonta yhteistyötä. Haluamme nähdä, mitä Suomen peliala ja Suomen opettajat saavat yhdessä aikaiseksi.

Jokainen voi jo nyt luoda itse oman oppimisympäristönsä. Digitaalisten oppimateriaalien ja pelien lisäksi se voi syntyä vaikka avoimista digitaalisista arkistoista, sosiaalisesta mediasta ja kirjastoista. Muodollisen koulutuksen ja vanhojen instituutioiden tulee entistä paremmin ohjata käyttämään olemassa olevia tiedon lähteitä ja luomaan tiedosta uutta. Kirjastojen tulee nykyistä useammin olla paikkoja, joissa eri-ikäiset ihmiset kohtaavat ja jakavat osaamistaan toisilleen. Myös muodollisen koulutuksen piirissä oppijat opettavat entistä useammin toisiaan ja opettajiaan.

Digitalisoituminen haastaa perinteiset tutkintorakenteet ja hierarkiat. Kilpailu koulutusmarkkinoilla on entistä globaalimpaa, kun jokainen pääsee kotisohvalta nousematta seuraamaan huippuyliopistojen luentoja maksutta. Läsnaolon ja etäoppimisen suhde on uuden koulutuksen keskeisiä kysymyksiä. Aiempaa lujemmin on mietittävä, milloin ihmiset kannattaa tuoda fyysisesti yhteen ja milloin virtuaaliyhteys riittää.

Omaa oppimista koskeva data pitää voida koota yhteen paikkaan. Kansalaisen tulee myös omistaa ja voida hallita tätä dataa. Maailmalla puhutaan quantified learning -ajattelusta, jonka avulla ihminen voi kehittää itseään samaan tapaan kuin kehittäessään omaa hyvinvointiaan terveysdatan avulla. Teknologian avulla saa itselleen räätälöityjä tehtäviä, voi edetä omassa tahdissa ja löytää jatkuvasti uutta, kiinnostavaa oppittavaa.

# 9

## Koulutusta kannattaa viedä sinne, missä sitä ei ole

Emme halua vain maata, jossa kaikki rakastavat oppimista. Haluamme maailman, jossa kaikki rakastavat oppimista. Suomen on luotava uudet oppimisen standardit, joita kaikki muut tavoittelevat. Maailmalle ei tule viedä vain koulutusta vaan ennen kaikkea oppimista.

Suomalaiseen koulutusvientiin on ladattu paljon toteutumattomia toiveita. Yrittäjä Saku Tuominen on muistuttanut siitä, että opetus on maailmassa 7 biljoonan euron bisnes, mutta Suomen osuus tästä on vaatimattomat 30 miljoonaa euroa, vaikka suomalaisella koulutuksella on maailman paras brändi. Vientiä tehdään hajanaisesti siellä täällä emmekä vielääkään tiedä, mitä oikein pitäisi myydä.

Samaan aikaan maailmassa on valtava kysyntä koulutukselle. On miljoonia ja miljoonia ihmisiä, joilla olisi käyttöä tiedoille ja taidoille lukutaidosta alkaen. Suomalainen ammatillinen koulutus ja sen innovaatiot voisivat antaa maailman miljoonille työttömille nuorille taitoja, jotka tuovat heille työtä ja toimeentuloa. On osattava ajatella riittävän isosti. Ei pidä myydä muutamalla tonnilla sadoille ihmisille vaan mieluummin kymppillä miljoonille. Ei viedä koulujärjestelmää, vaan viedään tuotteita ja palveluita.

Perinteinen jako kaupalliseen koulutusvientiin ja kehitysyhteistyöhön on rikottava. Markkinat ovat yhteiset. Voimien yhdistäminen auttaa myös menestymään isoissa tarjouskilpailuissa. Pedagogit, teknologian kehittäjät ja myyntiammatillaiset pitää sitoa toisiinsa nykyistä lujemmin.

Kehitysyhteistyön on oltava oikeasti yhteistyötä. Paikoissa, joissa koulutusjärjestelmää ei ole tai se on puutteellinen, on mahdollisuus siirtyä suoraan uuteen koulutukseen. Niukat resurssit luovat innovaatioita. Nyt kauhistelemme kehittyvien maiden kouluja, joissa ei ole pulpetteja tai kirjoja. Samaan aikaan kansainväliset vieraat käyvät Helsingin yliopiston Playful Learning Centerissä ihmettelemässä modernia luokkatilaa, jossa ei ole pulpetteja eikä kirjoja.

Koulutusvientä vaivaa sama omassa erinomaisuudessa kelluminen kuin koko suomalaista koulutusta. Emme voi enää ajatella, että olemme yksin parhaita ja odottaa, että muu maailma tulee kylään ihaillemaan koulutustamme. Maailmalla keksitään jatkuvasti uutta, ja meidän pitää olla valmiita lainaamaan ja varastamaan parhaat ideat. Koulutusta ei voi vain viedä, vaan sitä pitää myös tuoda.

### MITEN ETEENPÄIN?

- Suomalaiset oppimiskäsitteet on tuoteistettava vientiin kysyntää seuraten.
- On kehitettävä uudenlaisia toimintamalleja koulutusviejille ja rakennettava Suomelle yksi koulutusviennin strategia.
- Koulutus tuodaan kehitysyhteistyön ytimeen.
- Ammatillisen koulutuksen mallista luodaan kannattava vientituote.

**“Meidän pitää kysyä, mitä voimme koulutuksella ratkaista. Maailmassa on huutava kysyntä taidoille ja tulevaisuudenuskolle. Siinä ovat markkinat.”**

**Kirkon ulkomaanavun  
koulutusasiantuntija  
Laura Vanhanen**

### KOKEILU

**Rajat ylittävää yhteistyötä ammatillisen koulutuksen vientiin** -kokeilun tavoitteena oli avata keskustelu ja nostaa esille niitä esteitä, joita tulisi purkaa ammatillisen koulutuksen viennin edistämiseksi. Näitä ovat muun muassa lainsäädäntö, markkinatietojen ja liiketoimintaosaamisen puute sekä vähäinen yhteistyö eri toimijoiden kesken. Työpajassa rakennettiin yhteistä ymmärrystä keskeisimmistä, ratkomista odottavista kysymyksistä sekä luotiin yhteistyösuhteita jatkoon.

# 10

## Rakkautta ei voi mitata, mutta sen voi nähdä

Miten muutos alkaa ja miten se leviää. Pitääkö runnoa rakenteet uusiksi vai muuttaa kulttuuria? Harppoa tulevaan vai edetä pieni askel kerrallaan? Pitää tehdä kaikkea tätä samaan aikaan. Rakenteet voivat joskus estää kulttuuria muuttumasta. Toisaalta mikään ei muutu vain organisaatiokaavioilla ja laatikkoleikeillä. Usein voi vain alkaa tehdä toisin.

Emme saa luotua uutta koulutusta millään yhdellä ratkaisulla, vaan tarvitaan useita muutoksia, jotka yhdessä muuttavat koko toimintakulttuurin. Tarvitaan edelläkävijöitä ja lähetyssaarnaajia, sääntöjen rikkojia ja uusien sääntöjen muotoilijoita. "Tätä on jo kokeiltu" on argumentti, joka usein tappaa keskustelun. Niin ei saisi olla. Sen pitäisi olla keskustelun avaus. Ai missä on kokeiltu? Miten kokeillaan? Toimiiko se? Miksei meillä kokeilla?

Muutokseen voidaan rohkaista myös yhteiskunnan huipulta. Kaikki oppimiseen liittyvä lainsäädäntö pitää koota yhteen ja tehdä kokoelmasta kansantajuinen versio. Sama koskee opetussuunnitelmaa. Siitä tulee luoda yksinkertainen ja käytännöllinen verkkoversio. Sekä lakeja että opetussuunnitelmia tulee arvioida sen mukaan, miten ne palvelevat oppimista. Normien sijaan tarvitaan tavoitteita.

Uudessa koulutuksessa kaiken keskellä on oppija ja hänen kokemuksensa. Vaikka rakkautta on vaikea mitata, sitä voidaan havaita. Oppijan kokemus on tärkein onnistumisen mittari kaikilla koulutusasteilla varhaiskasvatuksesta aikuiskoulutukseen. Kaikkea on arvioitava ensisijaisesti oppijan näkökulmasta, ei opettajan eikä hallinnon näkökulmasta. Johtajan tehtävä on luoda edellytykset sille, että oppijat voivat löytää intohimonsa ja vahvuutensa ja päästä käyttämään niitä. Hän valmentaa ja palvelee oppivaa yhteisöä, jossa kaikki oppivat toisiltaan. Avoimuus, palautteen kuunteleminen ja oppijoiden osallistaminen ovat olennaisia tämän yhteisön luomisessa. He ovat yhteisön ydin. Oppimisen tavoitteet tullaan asettamaan yhdessä oppijoiden kanssa.

Uusi koulutus ei ole koskaan valmis. Koulutuksen on muuttuva koko ajan. Emme voi rajata muutosta 500-sivuisiin opetussuunnitelmiin tai tutkintouudistuksiin. Kun ne valmistuvat, maailma on jo uudessa asennossa. Emme voi odottaa, että muutos alkaa ylhäältä tai alhaalta. Sen pitää alkaa kaikkialla yhtä aikaa.

### MITEN ETEENPÄIN?

- Päätökset koulutuksesta ja sen kehittämisestä tehdään niin, että keskiössä ovat oppijan eivätkä organisaation tarpeet.
- Normiohjauksesta on siirryttävä tavoiteohjaukseen.
- Opetussuunnitelmasta luodaan nykyistä käyttäjälähtöisempi verkko-ops.

**"Meidän on uskallettava  
ulos tynnyreistä ja  
lähdeittävä kohti  
muutosta yhdessä."**

**Ritaharjun koulun johtaja  
Pertti Parpala**

### KOKEILUJA

**Living Lab Lukioon -kokeilun** taustalla on malli, jossa rikotaan perinteisiä hierarkioita niin, että rehtori, opettajat ja oppilaat suunnittelevat opetusta yhdessä. Kokeilu järjestettiin Nurmijärven yhteiskoulun lukiossa hyödyntäen Aalto yliopiston kehittämää osallistavan muotoilun mallia Edukataa. Lukion oppilaat ideoivat työpajoissa, miten kehittää koulua nopeiden kokeilujen kautta.

Opetushallituksen koordinoima

### **kehittämiskouluverkosto Majakka**

on yli 170 peruskoulun muodostama yhteistyöverkosto. Uusi koulutusfoorumin kanssa tehdyssä kokeilussa testattiin verkkopohjaista ratkaisua verkoston työn tukena. Miten yksinkertainen, ketterä ja edullinen työkalu lisää yhteistyötä, yhteiskehittelyä ja uusien innovaatioiden leviämistä?



# Uusi koulutus -foorumin osallistujat ja mahdollistajat

**Anna-Sofia Berner**, Helsingin Sanomat  
**Aleksej Fedotov**, Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto\*  
**Kirsi Harra-Vauhkonen**, Sanoma Pro Oy  
**Sami Honkonen**, Reaktor Oy  
**Jan-Markus Holm**, EduCluster Finland Oy  
**Mervi Jansson**, Omnia  
**Laura Juvonen**, Teknologiateollisuuden 100-vuotissäätö  
**Lauri Järvilehto**, Filosofian Akatemia  
**Jari-Pekka Kaleva**, Neogames Finland ry  
**Bob Karlsson**, Opetushallitus  
**Maarit Korhonen**, Turun kaupunki  
**Tapio Kujala**, Kansanvalistusseura  
**Kristiina Kumpulainen**, Helsingin yliopisto  
**Mikko Kutvonen**, Toimiva Kaupunki  
**Nina Lahtinen**, Opetusalan ammattijärjestö  
**Jarkko Lahtinen**, Kuntaliitto  
**Maisa Lehtovuori**, STT-lehtikuva  
**Teemu Leinonen**, Aalto yliopisto  
**Petri Lempinen**, STTK\*  
**Ulla Nord**, Helsingin Diakonissalaitos  
**Pertti Parpala**, Ritaharjun koulu  
**Leena Pöntynen**, Ylöjärven kaupunki  
**Immo Salo**, Ivorio Oy  
**Tiina Silander**, Jyväskylän yliopisto  
**Mika Sivula**, Pielaveden kunta  
**Nuppu Stenros**, WÄRK ry  
**Esa Suominen**, Valtiovarainministeriö\*  
**Heikki Toivanen**, Partus Oy  
**Anu Urpalainen**, Eduskunta\*  
**Laura Vanhanen**, Kirkon Ulkomaanapu  
**Milma Arola**, Sitra

Sitrassa foorumin työskentelyä ovat ohjanneet:

**Hannele Laaksolehti, Päivi Hirvola, Riina Kopola, Kalle Nieminen, Jonna Aakkula,  
Heli Nissinen ja Tapio Anttila.**

\*Organisaatio foorumin alkaessa joulukuussa 2014

Kiitokset kaikille Sitran Uusi koulutus -foorumin osallistujille!

**SITRA**

**Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra**

Itämerenkatu 11-13, PL 160,  
00181 Helsinki

Puhelin +358 294 618 991





## OPITAAN YHDESSÄ, JUHLITAAN VIRHEITÄ

Unohdetaan seinät, unohdetaan hankeviidakko. Kokeillaan pienesti, opitaan nopeasti ja jaetaan parhaat jutut kansallisiksi käytännöiksi.



## TUNNISTETAAN VAHVUUDET

Opitaan asioita oppiaineiden sijasta, tuetaan vahvuuksia ja autetaan oijen yli. Koulutuspolitiikka on parasta hyvinvointipolitiikkaa.



## TÄHYTÄÄN TULEVAISUUTEEN, TÄHYTÄÄN MAAILMALLE

Digimaailma haastaa koulumaailman. Pidetään opettajien osaamisesta huolta ja tiivistetään digi- ja opetusosaajien yhteistyötä. Tartutaan globaaleihin ongelmiin luomalla oppimiskäytäntöjä koko maailman käyttöön.